

Рајна М. Драгићевић
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
rajna.dragicevic@fil.bg.ac.rs

Укрштања когнитивне лингвистике и лингвокултурологије

Рад је посвећен односу између два савремена лингвистичка приступа којима се изучава релација између језика, мишљења и стварности, а то су когнитивна лингвистика (која у први план ставља однос између језика и сазнања) и лингвокултурологија (која проучава однос између језика и културе). Обе ове науке настале су крајем XX века, имају одређену самосталност, али се и неминовно прожимају.

Кључне речи: когнитивна лингвистика, лингвокултурологија, антропоцентризам у лингвистици, концептуализација, категоризација, концепт, стереотип, прототип.

1. ВОДЕЋЕ ПАРАДИГМЕ У ЛИНГВИСТИЦИ. У лингвистици се, као и у другим наукама, мењају владајуће парадигме, тј. системи погледа на језик и начини испитивања и верификације резултата. У последњих стотину година промениле су се три парадигме: *компаративно-историјска* (младограматичарска), *системско-структурна* (структуралистичка) и *антропоцентричка*. Компаративно-историјска парадигма доминирала је у 19. веку, а структуралистичка у првој половини 20. века, међутим, неки лингвисти се и данас придржавају њихових теоријских и методолошких начела (Драгићевић 2010: 7).

Од краја 20. века у лингвистици влада *антропоцентричка парадигма*. Човек постаје „мера свих ствари“. Анализира се човек у језику и језик у човеку. Ова парадигма је у лингвистику унела нове циљеве истраживања, нове методе и кључне појмове. У оквирима ове парадигме развија се *когнитивна лингвистика*, која проучава језик као један од когнитивних механизма и *лингвокултурологија*, која изучава језик као феномен културе и, у обрнутом смеру, као средство за испитивање националне културе. Руска лингвисткиња Е.С. Кубрјакова (1994), желећи да нагласи блискост ових и других сродних научних дисциплина које настају унутар лингвистике, али и друштвених наука уопште, од краја 20. века, за све њих заједно користи термин *федерација когнитивних наука*. Кључна веза између ових наука огледа се у томе што изучавају начин на који опажамо, памтимо, учимо, планирамо, закључујемо, једном речју баве се начином на који човек мисли и обрађује податке из спољашње средине, и, затим, како се кроз језик манифестују сви ти мисаони процеси. Кључни постулат гласи да пут до мисаоних процеса води преко језика.

2. Укратко о когнитивној лингвистици. Једно од кључних полазишта когнитивне лингвистике лежи у чињеници да се човеково сазнање и обрада података из спољашњег света врши преко менталних репрезентација. Зато важно питање когнитивне лингвистике представља проблем грађења менталних слика или концепата, тј. проблем концептуализације. У семантичким когнитивистичким истраживањима, циљ је проучити како се поимају апстрактни или мисаоно сложенији појмови јер пут ка одређивању значења лексема води преко разумевања како их поимамо. Полази се од схватања да апстракције не поимамо непосредно, већ посредно – тако што их сводимо на конкретне појаве. Оно што је удаљено од нашег чулног искуства приближавамо сводећи га на чулно искуство, оно што је мисаоно сложеније поједностављујемо, оно што је непознато сводимо на познато. Тај процес преображаја апстрактног у конкретно, тј. процес концептуализације вршимо одређеним стратегијама. Когнитивни лингвисти у препознавању тих стратегија увек полазе од језика јер је језик огледало начина на који мислимо. Усвајајући језик, деца не уче само лексику и граматичка правила њиховог комбиновања, већ уче и да категоризују стварност и концептуализују појмове. Језик је, дакле, кључ за разумевање сазнања. Важно је имати на уму и следеће, од значаја за ово истраживање: процеси концептуализације су универзални, што значи да има много апстрактних појмова које говорници различитих језика концептуализују на истоветан начин.

Тако, на пример, говорници великог броја језика емоције концептуализују као материју (исп. нпр. Кликовац 2000: 191–203; Драгићевић 2010: 151–213). Садржатељи емоција или ентитета који за човека имају емотивну вредност јесу срце и душа, а ментални ентитети (мисли, сећања) смештени су у глави, мозгу, памети. Метафора ЕМОЦИЈЕ СУ МАТЕРИЈА може се даље конкретизовати као ТЕЧНОСТ (*У њему је врио неки унутрашњи бес*); БИЉКА (*У овој жени је порасло и разбујало се попут корова ово грешно осећање*); ВАТРА (*Букнула је у мени љутина*); ОЛУЈА (*А онда је дошла празна тишина. Још је тутњало негде у мени, све даље. Олуја се избеснела и смирила, сама од себе*); МЕХАНИЗАМ (*Прорадило је у њему осећање кривице*); ТЕРЕТ (*Као да сву своју несрећу носимо у себи*).

Сви ови примери буквално су преводиви на многе друге језике јер су појмовне метафоре на којима су засновани универзалне. У наивној слици света многих народа БЕС се доживљава као емоција од које се може експлодирати, од СРЕЋЕ се лебди, ТУГА се вуче

за човеком, СТРАХ је леден и може заледити човека, ЛЈУБАВ је врела и може запалити свог носиоца итд. Универзалност концептуализације потиче отуда што постоје универзални елементи у људској перцепцији, поимању, реаговању и они су пронашли одраз у језику. Когнитивна лингвистика усредсређена је, пре свега, на оно што је универзално, заједничко људском роду, биолошки засновано, а тиче се когниције, људског сазнања које се манифестује кроз језик. Руска лингвисткиња Т. А. Светоносова (2007) с правом каже да се дијада *језик – човек* у антропоцентричкој парадигми у лингвистици преображава у когнитивној лингвистици у тријаду *језик – човек – сазнање*.

3. РАЂАЊЕ ЛИНГВОКУЛТУРОЛОГИЈЕ. Ево како је, према нашем виђењу, настала лингвокултурологија. У „федерацији когнитивних лингвистичких наука“ доминантну улогу имала је, природно, когнитивна лингвистика. У правом смислу, њен настанак везује се за 1980. годину и за објављивање књиге *Metaphors we live by*, чији су аутори Лејкоф и Џонсон. Ипак, објављивању ове књиге претходила су бројна дешавања током друге половине 20. века, па се цела друга половина прошлог века може третирати као време настајања и првих корака когнитивне лингвистике. Као и генеративна граматика, и когнитивна лингвистика тежила је проналажењу универзалија у језику које су условљене универзалијама у мишљењу. И у другим друштвеним наукама у том периоду трага се за универзалним, а све то је пропраћено, али и изазвано развојем глобализма у свету. Пред сам крај 20. века, у његовој последњој деценији, на светској сцени осећа се умор од глобализма и уочавају се његове лоше стране. Буди се свест о лепоти различитости, о националним специфичностима. Оне се све више запажају и стављају у први план. Све то се одражава и на лингвистику. Полази се од следећег уверења: когнитивна база човечанства је универзална, али је склона мањим или већим модификацијама под утицајем културе у којој људи живе, друштвеног искуства, васпитања, обичаја, навика. Концептуализација се у основи врши на исти начин, појмови се, такође у основи, категоризују на исти начин, али се у концептуализацији неких појмова запажају специфичности, за које се верује да су културолошки условљене, а оне се одражавају кроз језик. Фокус когнитивних истраживања пребацује се са универзалног на специфично, са глобалног на национално, истражују се само оне појаве које су културолошки обојене. Тако, из когнитивне лингвистике настаје лингвокултурологија. Овај процес се дешава деведесетих година 20. века, прво у фразеологији, па у лексикологији, а затим и у другим

лингвистичким наукама. Методологија у истраживањима је иста, предмет истраживања исти, али се трага за национално специфичним. И док се когнитивна лингвистика успешније развијала на Западу (пре свега у Америци), отаџбина лингвокултурологије је на Истоку (пре свега у Русији, а све више и у Пољској). Кључна дијада савремене лингвистике *језик – човек*, која се у когнитивној лингвистици развила у тријаду *језик – човек – сазнање* у лингвокултурологији добила је и четврту кључну деоницу и у овој науци гласи *језик – човек – сазнање – култура* (Светонова 2007). Ево примера за истраживања која полазе из когнитивистичког извора, а онда се завршавају у лингвокултурологији.

3.1 КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЈА У КОГНИТИВНОЈ ЛИНГВИСТИЦИ И У ЛИНГВОКУЛТУРОЛОГИЈИ.

Когнитивистичка истраживања су показала да се љУБАВ може концептуализовати као ПУТОВАЊЕ. Појмовна метафора гласи ЉУБАВ ЈЕ ПУТОВАЊЕ. Језик чува доказе за ту појаву: *Види докле смо стигли. Налазимо се на раскрсници. Ова веза не води никуда. Њихов брак је у ћорсокаку. Стигли смо до краја заједничког пута. Можемо ли кренути испочетка?* На овај начин ЉУБАВ се концептуализује у многим језицима, па и у енглеском и мађарском. З. Кевечеш (2006: 109–110) полази од овог когнитивистичког полазишта заснованог на универзалном људском искуству, а затим, кроз језик, уочава разлике које су, по његовом мишљењу, културолошки засноване, а показују како различите културе утичу на разлике у концептуализацији ове емоције. Кевечеш, наиме, сматра да је кроз синтаксичке конструкције којима се манифестује иста појмовна метафора могуће пратити културолошке и идеолошке разлике између говорника енглеског и мађарског језика. У енглеским конструкцијама вршилац радње је увек активан, док је у мађарским он обично пасиван. Из овога Кевечеш закључује да говорници енглеског језика заузимају активнију позицију у љубави и животу уопште од Мађара. Енглески глаголи сугеришу једноставан пут до љубави, док мађарски подразумевају тешкоће на путу ка љубави. Одлуке у вези са љубављу потичу у енглеском језику од актерâ, а у мађарском од спољашњих услова. З. Кевечеш (2006: 176) чак закључује да ове разлике показују да су говорници енглеског језика оптимисти у вези са животним проблемима, док су Мађари песимисти. Како се мисли о љубави тако се о њој и говори, али важи и обрнуто – како се о љубави говори, тако се говорници уче о љубави, припремају за љубав, живећи у својој култури и учећи о животу чак и кроз синтаксичке конструкције које употребљавају. Све наведене разлике у концептуализацији ЉУБАВИ као ПУТОВАЊА у енглеском и мађарском језику имају за циљ да

утврде узајамни однос између језика, сазнања и културе, а проучавање тог односа спада у домен лингвокултурологије. Дакле, лингвокултурологија почиње тамо где се завршава истраживање универзалија и где почиње анализа националних специфичности у спознаји стварности.

3.2. КАТЕГОРИЗАЦИЈА У КОГНИТИВНОЈ ЛИНГВИСТИЦИ И ЛИНГВОКУЛТУРОЛОГИИ. Навешћемо још један пример. Важно питање когнитивне лингвистике јесте категоризација појмова. Спознати стратегије категоризовања појмова у људском сазнању значи разумети како сазнајемо. Један план категоризације тиче се оне која се врши на основу општости. Постоје, наиме, нивои категоризације, а онај ниво који уобичајено користимо када мислимо и говоримо о појмовима који имају надређене и подређене појмове зове се *основни ниво категоризације*. Тако, на пример, предмет који служи за седење представља АРТЕФАКТ, затим ПРЕДМЕТ, па (уже) ДЕО НАМЕШАТАЈА, па СТОЛИЦУ, а затим ФОТЕЉУ, ХОКЛИЦУ или КУХИЊСКУ/ЗУБАРСКУ СТОЛИЦУ. Основни ниво категоризације овог предмета је онај који по класификацији која је овде начињена спада у четврти (претпоследњи) ниво, а то је *столица*. Нивое категоризације осликава језик – прво, лексички, јер за сваки од ових нивоа постоји назив, а онда и прагматички (употребно) јер о предметима уобичајено говоримо користећи се основним нивоом категоризације. Обичаји и култура неког народа могу покварити редослед нивоа категоризације, који су, углавном, универзални. З. Кевечеш (2006: 46–47) наводи следећи пример. У урбаним културама, каква је наша, ДРВО представља основни ниво категоризације. Виши, општији ниво била би БИЉКА, а још виши ниво представљало би БИЋЕ. На nižем нивоу од основног били би ХРАСТ, БУКВА, ЛИПА ИТД. У руралним срединама (на пример, у некој племенској заједници која живи у џунгли), сматра Кевечеш, основни ниво категоризације била би врста дрвета. Дакле, говорници аустралијских домородачких језика не би рекли детету да се попне на дрво, већ, рецимо, на еукалиптус. За становнике града свако дрво личи једно на друго, јер они немају когнитивни капацитет да их разликују без посебног удубљивања. Дакле, начин живота утиче и на развијање когнитивних капацитета за оне појмове који су значајни за дато поднебље и дату културу. У језику се то региструје у виду разгранате лексичке мреже којим се појмови парцелишу и спецификују. Дакле, култура утиче на категоризацију. Сама категоризација као предмет научног истраживања потиче из когнитивистике, а утицај културе на категоризацију представља проблем лингвокултурологије.

3.3. КОНЦЕПТ У КОГНИТИВНОЈ ЛИНГВИСТИЦИ И ЛИНГВОКУЛТУРОЛОГИЈИ. Пошто се и когнитивна лингвистика и лингвокултурологија баве концептуализацијом, у средишту пажње обе ове науке је *концепт* као резултат концептуализације. Може се рећи да је концепт јединица обе ове науке. Прецизније: предмет истраживања лингвокултурологије јесу *лингвокултуреме*. То су језичке јединице у којима се одражава култура једног народа. Оне могу бити у облику лексеме, синтагме, реченице, па и текста. Лингвокултуреме у виду лексема називају се *културолошки концепти*. Културолошки концепт представља „одраз фрагмента националне слике света који се изражава кроз лексему“ (Брагина и др. 2008: 86). Културолошки концепт садржи вредносне оцене говорника једног језика, ставове, уверења, стереотипе итд. Е. И. Зиновјева и Е. Е. Јурков (2006: 148) о томе кажу следеће: „Ако о неком феномену представници културе могу рећи „То је добро (лоше, интересно, досадно итд)“, тај феномен у датој култури представља концепт.“ Само вредносно маркирани концепти у једној култури представљају предмет лингвокултурологије, док је у когнитивистици културолошка маркираност концепта неважна. Важне су универзалне стратегије грађења менталних репрезентација. Важно је, дакле, како људи разумеју, на пример, ЉУБАВ, а не како Срби или Немци разумеју ЉУБАВ и какве вредносне оцене везују за њу. Културолошки концепт је когнитивни концепт остварен у одређеној култури. Ваља га схватити као (апстрактну) реализацију когнитивног концепта. Још једно сложено питање ћемо дотаћи, а то је питање структуре когнитивног и културолошког концепта. Има заиста много тумачења структуре концепта, а наш је најближи (али није исти) оном који износи З. Д. Попова (2004). Успостављање разлике између когнитивистичког и културолошког концепта вештачко је. Нема суштинске разлике између њих. У основи концепта, у његовом језгру, налази се *прототип*. Без прототипа нема концепата у нашем сазнању. Објашњавајући категорије са нејасним границама на примеру категорије игара, Витгенштајн (1980: 66–68; Драгићевић 2007: 80) је рекао да не постоје семантичке црте које повезују све игре, а ипак успевамо да сврстамо различите активности у игре. Највише што можемо да урадимо, написао је Витгенштајн, јесте да издвојимо неку игру и да кажемо да у игру спада оно што смо издвојили и томе слично. Витгенштајн је овим објашњењем одлично дефинисао концепт игре: то и томе слично. Оно што је он назвао то представља прототип који је у језгру концепта, а томе слично представља периферију концепта која садржи низ компонената различите природе

(језичке, психолошке, социјалне, перцептивне) које нам омогућавају да још неке појаве подводимо под исти концепт и да успоставимо границу између њега и другог концепта. Прототип је вредносно неутрална, апстрактна структура, заснована на способности сажимања конкретних појава и апстраховања оног што им је заједничко и уопштено. Ако је центар концепта, тј. прототип вредносно обојен за представнике одређене културе, он постаје *стереотип*. Дакле, разлику између когнитивног и културолошког концепта чини језгро – у центру когнитивног концепта је прототип, а у центру културолошког концепта је стереотип. И један и други концепт садрже, дакле, и језгро и периферију, а разлика је у томе што културолошки концепт поседује вредносне оцене говорника, тј. културолошки је маркиран. Постоје бројне интерпретације односа између прототипа и стереотипа (исп. нпр. Пољев 2004; Поповић 2008). Ми ту разлику видимо искључиво у вредносној оцени коју садржи стереотип, док је прототип неутралан.

3.4. УТИЦАЈ КОГНИЦИЈЕ ПРЕМА УТИЦАЈУ КУЛТУРЕ НА ПОЛИСЕМИЈУ. Испитујући углавном заборављену лексику која се користила у српским говорима на Косову крајем 19. и почетком 20. века у *Речнику косовско-метохиског дијалекта* Глише Елезовића (Драгићевић 2015), учили смо још једну одлику односа између сфере когнитивног и сфере културолошког. Наиме, постоје лексеме (и у књижевним језицима и у дијалектима) које развијају своја значења базирајући се на универзалним људским когнитивним способностима, а постоје и оне које развијају своја значења на основу културе, обичаја у заједници итд. Постојанија су она која су, да тако кажемо, когнитивно утемељена него она која су културолошки заснована. Чак и ако се изгубе, лако се могу активирати значења заснована на универзалном људском искуству, а то не важи за она заснована на локалним обичајима. Ево примера.

Из когнитивистичког угла ваља обратити пажњу на секундарна значења лексема *коматати* и *сабор*, који представљају својеврсне концептуалне антониме. Док се основно значење лексеме *сабор* односи на сабирање, повезивање, окупљање особа или предмета, основно значење глагола *коматати* (*комадати*) у вези је са распарчавањем, растурањем, поделом предмета и појава на комаде. Семантика буквалног сабирања и распарчавања, путем метафоре, омогућила је и апстрактно схваћене ове процесе у духовном животу човека. Тако се *сабор* у говору Срба на Косову крајем 19. века односно и на окупљање,

сређивање мисли и стрпљење, а *коматати* се користило и да означи унутрашње кидање, распарчавање, бес. Оба ова значења могла би се интензивније реализовати и у књижевном језику.

Запажамо примере и за метонимијска значења која не постоје у књижевном језику ни као потенцијална, а мало је вероватно и да ће се развити. Лексема *венац* у значењу *брак*, *супруг*, *супруга* настала су у вези са данас заборављеним обичајем употребе венаца у церемонији венчања. *Звоно* као *велики посао*, *велика дужност* у вези је са предводником стада, буквално или метафорички, а онај који предводи мора бити најодговорнији. Обе ове мотивације полако нестају или су нестале из свакодневног искуства, посебно у урбаним срединама, па се ни ова значења не могу очекивати.

Примери са *коматати* и *сабором*, на једној страни, и *венцем* и *звоном*, на другој, указују на чињеницу да су у језику дуговечнија, постојанија, релевантнија, универзалнија она секундарна значења која су заснована на универзалним когнитивним процесима, него она која су културолошки заснована. Ова прва, чак и ако не постоје, увек се могу активирати, а ова друга су и просторно и временски локална и могу се активирати док постоји обичај на коме су заснована.

4. ПРОБЛЕМИ ОСАМОСТАЉИВАЊА ЛИНГВОКУЛТУРОЛОГИЈЕ. Лингвокултурологија, као млађа дисциплина од когнитивне лингвистике, још увек развија своју методологију и покушава да се осамостали у односу на когнитивну лингвистику. Управо у том покушају да се раздвоји од когнитивне лингвистике видимо и неке од основних тешкоћа лингвокултурологије у овом тренутку (исп. Драгићевић 2010).

Један од кључних проблема лежи у томе што многи лингвокултуролози по сваку цену морају да проналазе националне специфичности у предмету свог истраживања. Нама се чини да је довољно истраживати утицај националне културе на језик да би се истраживање назвало лингвокултуролошким, али да не треба по сваку цену, чак и по цену објективности и тачности резултата, инсистирати на културолошким разликама. И националне сличности су лингвокултуролошки занимљиве. Чак можемо рећи да изненађује сличност међу језицима у вези са начином на који парцелишу стварност!

И поред силног упињања Е. И. Зиновјеве и Е. Е. Јуркова (2006) да покажу како се кроз руски и кинески језик различито одсликава младост, како Руси и Кинези, под

утицајем својих језика, о страху говоре, па самим тим и размишљају различито, а Руси и Јапанци о животињама, веома је очигледно колико се у различитим језицима мало разликује парцијализација сегмената стварности о којима се говори у истраживањима. Сличности је много, а разлике су мале, неважне и условне.

Према нашој оцени, лингвистика је имала више успеха у својој претходној фази, када се бавила универзалијама до којих доводе исте когнитивне могућности говорника различитих језика, него лингвистика данас, којој су у жижи интересовања језичке специфичности изазване различитим културама у којима се ти језици говоре.¹

Други проблем је етноцентризам. У неким лингвокултуролошким радовима представљање националног менталитета и националне слике стварности у односу на слику стварности других народа обојено је националним самољубљем и бројним још раније стеченим предрасудама о другим народима, тј. оптерећено је *етноцентризмом*. За ову појаву проналази се оправдање у томе што сваки појединац (па и лингвокултуролог) друге људе посматра из угла културе којој припада. Међутим, у време глобализације, у којем живимо, разлика међу културама се стално смањује, а, осим тога, лингвокултуролог би морао бити лишен етноцентризма да би правилно расуђивао о језичким сликама света других народа.

На пример, Е. И. Зиновјева и Е. Е. Јурков (2006) наводе следећи пример: најчешћа асоцијација руских испитаника на све задате речи-стимулусе у једном великом асоцијативном експерименту гласи *човек*, на десетом месту је *друг*, а асоцијација *ја* налази се на тридесет шестом месту. У асоцијативном експерименту у којем су учествовали енглески испитаници најчешћа асоцијација гласила је *ја*, а *друг* се налази на седамдесет

¹ Као пример можемо навести истраживања Ане Вјежбицке. Много нам се прихватљивијима чине њена испитивања примитива, природног семантичког метајезика и других језичких особености заснованих на трагању за универзалним цртама у језицима него њено промовисање тзв. *англокултуре* (исп. Вјежбицка 2006). Наиме, према А. Вјежбицкој (2006), англокултура је култура Сједињених Америчких Држава, Велике Британије, Канаде, Аустралије и Новог Зеланда, дакле оних земаља у којима је примарни језик енглески. Сматрамо да није могуће говорити о једној култури на три континента и о томе да енглески језик обликује заједнички поглед на свет становницима свих ових континената.

трећем месту. Ови подаци послужили су Зиновјевој и Јуркову да закључе да је енглеска култура „индивидуалистичка“ и да се у њој не води много рачуна о другима, јер је у њиховој свести *друг* (како показују асоцијације) котиран врло ниско. Руси су, међутим, несебични, брину о ближњима и запостављају себе.

5. ЗАКЉУЧАК У НАКРАЈИМ ЦРТАМА. Основни закључак који произлази из овог рада јесте да је савремена лингвистика окренута човеку и интерактивном односу између човека и језика. Најдаље у тим истраживањима отишла је когнитивна лингвистика. Лингвокултурологија се развила базирајући се на когнитивној лингвистици и покушава да се осамостали од ње. У том раздвајању има доста проблема, али верујемо да ће се лингвокултурологија осамосталити.

Литература

Бартмињски 2011: Жежи Бартмињски, *Језик – слика – свет*, приредио Дејан Ајдачић, превела Марта Бјелетић, Београд: SlovoSlavia.

Брагина и др. 2008: М. А. Брагина, В. В. Дронов, Н. А. Красс, В. П. Синячкин, Е. Ф. Тарасов, *Лингвокултуролошке аспекте формирања језиковог сознания иностраних студената у процесу учења руског језика*, Москва: Россијски универзитет дружбе народова.

Вјежбичка 2006: Anna Wierzbicka, *English Meaning and Culture*, Oxford, New York: Oxford University Press.

Витгенштајн 1980: Лудвиг Витгенштајн, *Философска истраживања*, друго, прегледано и поправљено издање, превела Ксенија Марицки Гађански, Београд: Нолит.

Драгићевић 2007: Рајна Драгићевић, *Лексикологија српског језика*, Београд: Завод за уџбенике.

Драгићевић 2010: Рајна Драгићевић, *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.

Драгићевић 2015: Рајна Драгићевић: „Лексика оријенталног порекла за људске особине и емоције у косовско-метохијским говорима почетком XX века“ (у штампи).

Зиновјева и Јурков 2006: Е. И. Зиновјева и Е. Е. Јурков, *Лингвокултурологија*, Санкт-Петербург: Санкт-Петербуршки државни универзитет.

Кевечеш 2006: Zoltán Kövecses, *Language, Mind, and Culture*, Oxford – New York: Oxford University Press.

Кликовац 2000: Duška Klikovac, *Semantika predloga: Studija iz kognitivne lingvistike*, Београд: Filološki fakultet.

Кликовац 2004: Душка Кликовац, *Метафоре у мишљењу и језику*, Београд: XX век.

Кубрјакова 1994: Е.С. Кубрјакова: „Началне етапе становлења когнитивизма: лингвистика, психологија, когнитивна наука“, *Вопросы языкознания* 4, 34–47.

Лејкоф и Џонсон 1980: George Lakoff & Mark Johnson, *Metaphors We Live By*, Chicago – London: The University of Chicago Press.

Полев 2004: Д.М. Полев: „Сравнительный анализ понятий эталон, прототип и стереотип в контексте проблемы восприятия человека человеком», *Теоретическая, экспериментальная и практическая психология*: сборник научных трудов под ред. Н.А. Батурина, Челябинск: ЮУрГУ, т.4, 48–59.

Попова 2004: З.Д. Попова: „К проблеме унификации лингвокогнитивной терминологии“, в: З.Д. Попова, И.А. Стернин, *Введение в когнитивную лингвистику*, Кемерово, вып. 4.

Поповић 2008: Људмила Поповић, *Језичка слика стварности*. Когнитивни аспект контрастивне анализе, Београд: Филолошки факултет.

Светоносова 2007: Т.А. Светоносова: „Когнитивная лингвистика и лингвокультурология: черты и различия“, *Филологические науки в МГИМО*: сборник науч. трудов 27 (42), Москва: МГИМО, 39–46.

Rajna Dragičević

Intersection of cognitive linguistics and linguocultural studies

S u m m a r y

This paper investigates the relation between the two modern linguistic approaches, which study the relationship between language, thought and reality, namely cognitive linguistics (which emphasizes the relationship between language and cognition), and linguocultural studies (deals with relationship between language and culture). These both studies originated at the end of the twentieth century and have a certain autonomy, but also they inevitably intertwined.